

Nr 31

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om en successiv avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I:207 av herr *Virgin m. fl.* och II:247 av herr *Heckscher m. fl.*, har hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t genom vidgade direktiv till allmänna skatteberedningen måtte ge denna i uppdrag att utreda frågan om en successiv avveckling av dubbelbeskattningen å aktiebolag och ekonomiska föreningar».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen II:247.

Gällande bestämmelser

Ifrågavarande dubbelbeskattning innebär enligt gällande regler att aktiebolagens och de ekonomiska föreningarnas vinster beskattas dels hos bolagen och föreningarna och dels hos delägarna, när vinstmedlen utdelas till dessa. Bolagen och föreningarna äger, med visst undantag för kooperativa föreningar, vid taxeringen icke göra avdrag för belopp som utdelas. Eftersom avdrag inte medges för vinstutdelningarna, beskattas fonderad och utdelad vinst i princip efter samma grunder.

För att undvika att bolagens och föreningarnas vinster beskattas mer än två gånger gäller i princip sedan år 1928 att, om ett aktiebolag eller en ekonomisk förening uppbär utdelning från annat svenskt bolag eller annan svensk ekonomisk förening, det bolag eller den förening, som uppbär utdelningen, inte är skattskyldig för denna. Från skattefriheten har emellertid gjorts betydelsefulla undantag, vilka har avseende å aktiebolag och ekonomiska föreningar, som driver bank- eller annan penningrörelse eller försäkringsrörelse, samt de s. k. svarta familjebolagen.

Giltigheten av nu berörda bestämmelser är i viss utsträckning begränsad vid 1963—1973 års taxeringar genom den av 1960 års höstriksdag antagna förordningen med provisoriska bestämmelser om beskattningen av aktiebolags och ekonomisk förenings inkomst i vissa fall, den s. k. Annell-lagen (SFS 658/1960). Enligt denna författning har svenska aktiebolag medgivits rätt att åtnjuta visst avdrag för utdelning å nyemissioner. Härjämte

har bl. a. inskränkning skett i aktiebolagens och de ekonomiska föreningarnas frikallelse från skattskyldighet för utdelningar från sådana företag. Vad gäller rätten till avdrag för utdelning avser den sådana aktier, för vilka inbetalning sker under tiden den 1 januari 1961—den 31 december 1966 i samband med bolagsbildande eller vid ökning av aktiekapital. Avdraget är begränsat till 4 procent av det vid beskattningsårets utgång för de nya aktierna inbetalade kapitalet. För rätt till avdrag krävs att bolagets aktier vid beskattningsårets utgång inte till mer än 50 procent tillsammans ägdes av sådana svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar, som är frikallade från skattskyldighet för utdelning från bolaget.

Rätten till avdrag är tidsbegränsad — utom i ovan nämnt hänseende — även på det sätt att avdrag får åtnjutas vid taxeringen t. o. m. femte taxeringsåret efter det, då avdrag för utdelning å aktierna i fråga första gången medgivits, d. v. s. under sammanlagt högst sex år.

Vad angår inskränkningarna i skattefriheten för utdelning innebär den tillfälliga lagstiftningen att bolag och föreningar, som driver rörelse, jordbruk eller skogsbruk, blir skattskyldiga för utdelning å aktier och andelar, som anskaffats i kapitalplaceringssyfte. För förvaltningsföretag, d. v. s. bolag eller föreningar, vilkas verksamhet uteslutande eller så gott som uteslutande består i förvaltning av annan fastighet, värdepapper eller annan därmed likartad lös egendom, inträder skattskyldighet för uppbyggnad utdelning i den mån sammanlagda beloppet därav överstiger den av bolaget för beskattningsåret beslutade egna utdelningen. Den utdelningsinkomst som fonderas blir således beskattad. Om förvaltningsföretagets verksamhet uteslutande består i förvaltning av värdepapper och därmed likartad lös egendom och det är en väsentlig uppgift för företaget att genom ett välfördelat värdepappersinnehav erbjuda aktie- eller andelsägare riskfördelning samt slutligen aktierna eller andelarna i företaget ägs av ett stort antal fysiska personer, gäller särskilda regler. Dylika förvaltningsföretag, d. v. s. främst de börsnoterade investmentbolagen, blir skattskyldiga för uppbyggnad utdelning i den mån sammanlagda beloppet därav överstiger 125 procent av den av bolaget för beskattningsåret beslutade utdelningen.

Den nya lagstiftningen innebär även att företag, som driver byggnadsrörelse, tomststyckningsrörelse eller yrkesmässig handel med fastigheter, blir skattskyldiga för utdelning å aktier och andelar, som utgör lager i rörelsen.

Riksskattenämnden äger om särskilda skäl föreligger medge att företag, som driver rörelse, jordbruk och skogsbruk, skall behandlas som förvaltningsföretag vid tillämpningen av den provisoriska lagstiftningen.

I propositionen nr 40 till innevarande års riksdag föreslås att Annelagen skall förlängas att gälla under ytterligare fyra år. Detta innebär bl. a., att avdragsrätt under sex år för utdelningar upp till fyra procent av inbetalat aktiekapital skall gälla även i fråga om nyemissioner under åren 1967—1970.

Frågans tidigare behandling

Yrkanden om avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar har under senare år upprepade gånger motionsvägen förelagts riksdagen men avvisats, bl. a. vid 1959, 1961, 1962 och senast 1963 års riksdagar. I sitt av sistnämnda riksdag godkända betänkande nr 25 uttalade bevillningsutskottet bl. a., att frågan om dubbelbeskattningen av aktiebolagens och de ekonomiska föreningarnas vinstmedel ingick i allmänna skatteberedningens utredningsuppdrag. Eftersom beredningens prövning enligt utskottets mening borde vara förutsättningslös, ansåg utskottet sig inte kunna tillstyrka att beredningen skulle bindas av tilläggsdirektiv av det innehåll motionärerna åsyftat, i följd varav utskottet inte kunde tillstyrka det då i ämnet föreliggande skrivelseyrkandet.

Motionerna

I de förevarande *motionerna I:207* och *II:247* framhålles att dubbelbeskattningen motverkar företagens villighet att genom nyemissioner anskaffa nytt riskvilligt kapital. I vissa länder, t. ex. England, föreligger avdragsrätt för utdelad vinst. På andra håll, t. ex. Västtyskland, har man en låg skattesats beträffande utdelad vinst och en skattesats på fonderad vinst, som något överstiger den svenska. Det främsta skälet för differentiering, där sådan företagits, har varit önskemålen att öka tillflödet särskilt av långsiktigt sparande till kapitalmarknaden samtidigt som man har velat erhålla en spridning av de riskvilliga kapitalinsatserna. I Sverige förekommer blott en tillfällig och mycket begränsad rätt till avdrag för utdelad vinst.

Dubbelbeskattningen ställer enligt motionärernas mening mycket höga krav på avkastning i de företag som för sin kapitalförsörjning är tvungna att gå ut på aktiemarknaden. Beskattningen motverkar alltså nyföretagsamheten och rörligheten i det ekonomiska livet. Nackdelarna av denna dyra kapitalförsörjningsform visar sig i allt flera företags växande benägenhet att skaffa sig kapital genom obligationsemmissioner. Fördelen från företagsekonomisk synpunkt med att låna medel är ju att ränteutbetalningarna i motsats till aktieutdelningen är avdragsgilla vid beskattningen. Men de långa lånen representerar icke det riskvilliga kapitalet. Motionärerna anser därför, att en lättnad i beskattningen på utdelade vinster är ytterligt angelägen. Starka skäl talar för att aktiebolag endast skall betala skatt för den vinst som inte utdelas. En planmässigt genomförd successiv minskning av skatten på den utdelade vinsten torde vara en lämplig utväg.

Det absolut övervägande antalet av vårt lands aktiebolag utgöres — framhåller motionärerna — av de s. k. familjeföretagen. Det kan antagas, att en successiv avveckling av dubbelbeskattningen på aktiebolagens vinst till en början inte får praktisk betydelse för andra aktiebolag än dem som tidigare haft möjlighet att utdela. För familjeföretagen är på grund av dubbelbeskattningen utdelning på aktiekapital i regel alltför betungande och

förekommer därför sällan. Detta har i sin tur medfört ett svagt intresse för placering av riskvilliga medel i dessa företag, som således för närvarande inte har någon direkt emissionsmarknad att vända sig till. Därmed uteblir också möjligheten till lättnad i kapitalanskaffningsproblemet till dess att dubbelbeskattningen helt eller i det närmaste avskaffats. En lösning på det föreliggande problemet är enligt motionärernas mening att under en övergångstid göra aktieutdelning upp till en viss procent avdragsgill vid beskattningen.

Utskottet

I de förevarande motionerna hemställs om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om vidgade direktiv för allmänna skatteberedningen avseende utredning av frågan om en successiv avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar. Motionärerna har uppmärksamheten främst riktad på familjebolagen och framhåller, att en successiv minskning av skatten på den utdelade vinsten på längre sikt skulle tillföra bolagen riskvilligt kapital.

Utmärkande för beskattningen av aktiebolags och ekonomiska föreningars inkomst är bl. a. att denna inkomst i princip beskattas två gånger, nämligen dels hos bolaget eller föreningen och dels, i den mån inkomsten utdelas, hos delägarna. För de kooperativa föreningarna är denna dubbelbeskattning så till vida modifierad, att avdrag medges för utdelning i form av pristillägg, rabatter eller dylikt i förhållande till gjorda köp eller försäljningar. För att förhindra kedjebeskattnings är emellertid svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar principiellt frikallade från skattskyldighet för utdelning från andra svenska aktiebolag och ekonomiska föreningar. Från skattefriheten har dock gjorts betydelsefulla undantag. Undantagna är sålunda aktiebolag och ekonomiska föreningar, vilka driver bank- eller annan penningrörelse eller försäkringsrörelse. Vidare har från skattefriheten för erhållna utdelningar undantagits de s. k. svarta familjebolagen, d. v. s. sådana familjebolag, som inte i skälig omfattning utdelar sin vinst till aktieägarna. Slutligen må erinras om att aktiebolag och ekonomiska föreningar enligt den s. k. Annell-lagen vid 1963—1973 års taxeringar är skattskyldiga för utdelningar å aktier och andelar, som anskaffats i kapitalplaceringssyfte.

I den kritik, som riktats mot beskattningen av bolagsvinster, har bl. a. anförts att dubbelbeskattningen medverkat till en alltför långt driven självfinansiering hos bolagen och försvårat kapitalanskaffning genom nyemissioner av aktier. Sistnämnda kapitalanskaffningsform är nämligen på grund av dubbelbeskattningen dyrare än upplåning. I syfte att motverka denna effekt av dubbelbeskattningen antogs vid 1960 års höstriksdag en provisorisk lagstiftning om beskattning av aktieutdelningar, den s. k.

Annell-lagen. Enligt denna lagstiftning medges avdrag för utdelning å sådana aktier, för vilka inbetalning sker under tiden den 1 januari 1961—den 31 december 1966 i samband med bolags bildande eller vid ökning av aktiekapital. Avdraget är begränsat till fyra procent av det vid beskattningsårets utgång för de nya aktierna inbetalade kapitalet. Rätten till avdrag är vidare tidsbegränsad på så sätt att avdrag får åtnjutas vid taxeringen t. o. m. femte taxeringsåret efter det, då avdrag för utdelning å aktierna i fråga första gången medgivits, d. v. s. under sammanlagt högst sex år. I propositionen nr 40 till innevarande års riksdag föreslås att denna lagstiftning förlänges att gälla under ytterligare fyra år och blir härigenom även tillämplig i fråga om nyemissioner under åren 1967—1970.

Motionärerna finner visserligen Annell-lagen i sistberörda del vara ett steg i rätt riktning men anser lagstiftningen inte vara tillräckligt radikal. Utskottet får med anledning härav framhålla, att det av direktiven för företagsskatteutredningen framgår, att utredningen är oförhindrad att uppta hela nettovinstbeskattningssystemet till omprövning. Därvid understrykes särskilt att en speciell fråga för utredningen kan bli att bygga vidare på de erfarenheter, som kan vinnas av nyssnämnda provisoriska lagstiftning. I fråga om familjebolagen vill utskottet vidare framhålla, att dubbelbeskattningen för närvarande knappast torde vara särskilt betungande. I praktiken torde det nämligen endast i begränsad utsträckning vara aktuellt att överföra företagets vinstmedel till aktieägarna genom utdelning. I flertalet fall finns möjlighet att uttaga vinstmedlen lönevägen, varvid företaget erhåller fullt avdrag för vad som utbetalas.

Av det anförda framgår att det i motionerna berörda spørsmålet rörande dubbelbeskattningen av aktiebolagens och de ekonomiska föreningarnas vinstmedel omfattas av allmänna skatteberedningens utredningsuppdrag. Enligt utskottets mening bör beredningens prövning vara förutsättningslös. Utskottet kan med hänsyn härtill inte tillstyrka det framställda skrivelseyrkandet och avstyrker således bifall till motionerna.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I:207 av herr Virgin m. fl. och II:247 av herr Heckscher m. fl. avseende en successiv avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 2 april 1964

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Einar Eriksson, fröken Ranmark, herrar Stefanson*, Oscar Carlsson, Elofsson, Wårnberg, Lundström, Gösta Jacobsson och Ottosson*; samt

från andra kammaren: herrar Magnusson i Borås, Brandt, Allard*, Kärrlander, Vigelsbo, Engkvist*, Christenson i Malmö*, Andersson i Essvik, fru Nettelbrandt och herr Darlin*.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservationer

I) av herrar *Gösta Jacobsson, Ottosson, Magnusson* i Borås och *Darlin*, vilka under åberopande av innehållet i motionerna I: 207 och II: 247 ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 207 av herr *Virgin* m. fl. och II: 247 av herr *Heckscher* m. fl. måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t genom vidgade direktiv till allmänna skatteberedningen måtte ge denna i uppdrag att utreda frågan om en successiv avveckling av dubbelbeskattningen å aktiebolag och ekonomiska föreningar.

II) av herrar *Stefanson, Lundström, Christenson* i Malmö och fru *Nettelbrandt*.